
JIŘÍ MUSIL (1928–2012) NÁM BUDE VÝRAZNĚ CHYBĚT

Jiří Musil si byl v poslední době vědom, že už mu nezbyvá moc času. Přesto s neudolatelnou energií psal, vymýšlel nové projekty, žil současností. Letos to byla série přednášek o české modernitě, kterou inicioval spolu s Johannem Árnasonem. Českou modernitu považoval za specifickou a málo doceněnou, u nás i v zahraničí. Když jsme společně slavili jeho 84. narozeniny, přednesl na gellnerovském semináři velmi zajímavý příspěvek o židovském segmentu českého společenského a kulturního života. Jiří byl kosmopolita a přál si, aby to, co je v naší české společnosti cenné a zajímavé, bylo dostupné i ostatní Evropě a světu.

Jiří Musil byl vzděláním sociolog a filosof, ale zajímala ho také minulost, demografie, politická geografie. Pod vlivem svého vrstevníka Arnošta Gellnera (1925–1995), jehož poznal ještě v šedesátých letech při návštěvě Londýna, se seznámil i se sociální antropologií. Té pomohl právě na půdě Gellnerovských seminářů tím, že vedle příspěvků sociologů vítal i semináře s tematikou antropologickou, zvláště pokud své výzkumy a teorie prezentovali mladí lidé. Založení permanentního Gellnerovského semináře navrhl právě on, když jsme se v únoru 1998 po letech setkali na výroční konferenci Masarykovy české sociologické společnosti. Protože i mně byl Arnošt Gellner velmi blízký, k této jeho iniciativě jsem se rád připojil. Až dosud jsme uspořádali 125 seminářů, z nichž mnohé hostily i zahraniční přednášející.

Během čtrnácti let strávených po boku Jiřího Musila při organizaci Gellnerovských seminářů jsem měl možnost poměrně dobře poznat jeho povahu a osobnost: jemnost vystupování, eleganci, erudici, smysl pro povinnost, pracovitost, nevšední píli, a přitom lehkost pohybu v důležitých celospolečenských

rolích i složitých akademických situacích. Staral se – až do jejího uzavření po roce 2000 – i o pražskou kancelář Středoevropské univerzity, jejíž pražskou pobočku v první polovině devadesátých let minulého století řídil. Uzavření pobočky pak charakterizoval v článku pro *The New Presence* jako „squandered opportunity“. Podobně dával dohromady program každoročního havlovského Fora 2000. Na internetu si každý může poslechnout jeho úvodní proslov na loňském fóru.

Veškerá činnost Jiřího Musila byla, pokud ne bojem, pak alespoň potýkáním se s českou malostí, akademickým konzervatismem a koneckonců i bolševickým cynickým utopismem. V dobách komunistické diktatury jsem ho osobně neznal, ale věděl jsem o něm jako o sociologovi města, jenž si vybíral nesnadná témata, jejichž řešením nabourával antisociologický dogmatismus marxistické věrouky. Byl, stejně jako Gellner, empirista, ale také spolu s Gellnerem teoretik společnosti. Pamatuji si na jednu jeho přednášku, kde kritizoval fakt, že se ze soudobé sociologie postupně vytratil pojem společnosti. Jiří se zabýval společenskou nerovností jako součástí postkomunistické skutečnosti. Proto se také v posledních deseti letech zapojil do projektu Národního programu výzkumu o sociální soudržnosti.

Troufám si ho označit za levého liberála, protože jsem ho poznal jako člověka pevně ukotveného v přesvědčení, že bez sociální spravedlnosti nemůže být prosperující společnost. Po masarykovsku se nebál a nekradl, po gellnerovsku neustále kladl palčivé otázky a usiloval i o kvalifikované odpovědi. Byl uznáván v mnoha zemích, které navštívil jako sociolog a kde přednášel o městě, teorii sociologie i o postkomunistické současnosti. Mezi jeho největší zájmy patřil Arnošt Gellner, jeho biografie, ale především adekvátní výklad jeho díla. Myslím, že nejlepším uctěním památky Jiřího Musila bude pokračování Gellnerovských seminářů a tím i tvůrčího sepětí sociologie a sociální antropologie.

Petr Skalník